ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
Регистрационен индекс: ВСС-13609
Дата 23-10-2026

ОТГОВОРИ

от съдия **Стою Згуров**-кандидат за член на ВСС от професионалната квота, **на въпроси поставени от Съюз на съдиите в България**

ВЪПРОС №1: *Считате ли, че следващият ВСС следва да възобнови дейността на създадената от Съдийската колегия Временна комисия за проверка съпричастността на съдии по случая „Мартин Божанов - Нотариуса“ и дейността на Прокурорската колегия по публикуване на документи, свързани с дейността на групата около Мартин Божанов и ако да, какви конкретни мерки бихте предложили за проверка и евентуална отговорност на магистрати, ако се докаже, че са били част от неформални кръгове за нерегламентирано влияние?*

ОТГОВОР: Считам, че бъдещите членове на ВСС първо следва да се запознаят със събраната до момента информация по този въпрос от СК на ВСС и ПК на ВСС, за да формират информирано становище. Ако от събраните и изяснени до момента данни достигна до извода, че е необходимо да се изяснят още факти, бих предложил дейността на временната комисия да бъде възобновена.

В този ред на мисли съм наясно, че преклузивните срокове за ангажиране на дисциплинарна отговорност на евентуално замесените магистрати, както в групата на „Нотариуса“, така и в тази на „Пепи Еврото“, са изтекли. Въпреки това, ако бъдат установени достатъчно данни за извършени от такива лица престъпления, те могат да бъдат предоставени на Прокуратурата за преценка дали да бъде образувано наказателно производство.

Възможно е да бъдат предприети и законодателни изменения за увеличаване на давностните срокове за ангажиране на дисциплинарната отговорност на магистратите. Тогава въпросът дали те са нарушили Етичния кодекс на съдиите и Етичния кодекс на прокурорите, съответно дали са извършили дисциплинарно нарушение, би могъл отново да бъде поставен на дневен ред пред кадровия орган. При такъв развой на събитията, ако бъде установено участие на магистрати в незаконосъобразни действия или практики или в събития, които уронват престижа на съдебната власт, намирам за абсолютно необходимо ВСС категорично и смело да упражни правомощията си на дисциплинарно наказващ орган.

Отделно от изложеното, ако от събраните материали или от данните, които бъдат установени в бъдеще, се докажат факти, пораждащи обосновано съмнение в интегритета на някои магистрати, ВСС би могъл да възложи на новия ИВСС специална проверка на имущественото им състояние, както и на наличието на конфликт на интереси при осъществяване на дейността им като съдии или прокурори.

При всички положения, когато са налице сериозни твърдения за извършвани от съдия неприемливи действия, СК на ВСС следва да извърши задълбочена проверка, доколкото разполага с необходимия инструментариум. Ако такива недопустими прояви бъдат установени, той трябва да има волята да санкционира адекватно извършителите им, а когато тези прояви представляват и престъпления, да сезира компетентната Софийска градска прокуратура.

ВЪПРОС №2: *Какво е становището Ви относно дейността на досегашния състав на ВСС в неговия мандат в следните области в работата Ви, ако бъдете избран (ако може посочете конкретен пример за решение на досегашния ВСС, с което сте съгласни и такова, с което не сте съгласни в съответната област):*

1) ***защита на независимостта на съдебната власт и на нейния авторитет;***

ОТГОВОР: Мнението ми за дейността на досегашния състав на ВСС, както по време на мандата му, така и след изтичането му, е, че той не успя да действа адекватно за защита на независимостта на съдебната власт и на нейния авторитет. Освен това беше твърде предпазлив и дори уместните му действия в тази насока изглеждаха като предприети по принуда. Приветствам приемането на Механизма за действие на Съдийската колегия на ВСС в случаи на засягане на независимостта и/или опит за оказване на натиск върху съдиите и съда. Не съм съгласен, че ВСС не може да вземе решение за ангажиране на дисциплинарната отговорност на съдия-административен ръководител, който по собствените си признания е комуникирал със своя заместник, като е използвал интригантски похвати. Според мен подобно поведение нарушава принципите на почтеност и благоприличие, прогласени в Етичния кодекс на българските съдии.

2) ***защита на съдиите от натиск (външен и вътрешен);***

ОТГОВОР: Намирам за положително, че досегашният ВСС макар едва след сезирането му от засегнатия съдия Мирослав Петров успя да изрази институционалната си подкрепа към него и да посочи, че законоустановеният начин за проверка на правилността на съдебните актове е инстанционния контрол, както и че: „Съдиите, в качеството на органи на държавна власт, могат да бъдат проверявани и разследвани по законов ред при наличие на данни за извършено престъпление или нарушение. Всяка форма на въздействие на друг държавен орган под давление на обществено недоволство или несъгласие с постановен съдебен акт е недопустима. Независимо от постановлението за отказ да се образува досъдебно производство, с което е приключила пр. пр. № 17516/2024 г. по описа на СГП, считаме, че основанието за нейното образуване, сочещо несъгласие с акта и липса на конкретика за извършено престъпление, продължителността ѝ и предприетите в рамките на същата действия, включващи и оперативно-издирвателни мероприятия, поставят сериозни въпроси и обуславят изводи за засягане на независимостта на съдия Петров и на съдиите, които разглеждат сходни казуси в рамките на наказателното производство."

Не съм съгласен обаче, че впоследствие СК на ВСС не постави този въпрос за разглеждане от Пленума на ВСС или поне не ми е известно да е сезирала Прокурорската колегия за предприемане на действия по ангажиране на дисциплинарната отговорност на прокурора, който разследва вътрешното съдийско убеждение и излага в свой акт недопустими изводи и квалификации.

3) ***осигуряване на прозрачно и предвидимо кадрово развитие на съдиите;***

ОТГОВОР: В този аспект намирам за удачни решенията, с които се допускаше предварително изпълнение на решенията на ВСС за повишаване на класираните в малкото на брой конкурси за повишаване, които все пак приключиха. Не съм съгласен с двете последователни решения за прекратяване на обявените конкурси за повишаване в търговските отделения на апелативните съдилища.

4)избор на председатели на съдилища и техни заместници;

ОТГОВОР: Относно тази дейност на ВСС намирам, че единствените положителни решения на кадровия орган са тези, при които той се е съобразил с изразената подкрепа за определен кандидат от общите събрания на

съдилищата, за чиито ръководни позиции е открита процедурата за избор на административен ръководител. В тази група добавям и избора на председател на ВКС. Останалите процедури за избор на административни ръководители бяха по-скоро свързани със скандали, формални изслушвания, непоследователна практика и създаване на усещане за предрешеност на избора.

5) дисцинлинарна отговорност на съдиите;

ОТГОВОР: Досежно това направление от дейността на ВСС единственото, което забелязах през последните години, е, че дисциплинарните производства се провеждат твърде бавно. Не съм в състояние да посоча положителен пример при упражняването на това правомощие от ВСС. В отговорите на предходните въпроси посочих няколко отрицателни.

6)превенция на корупцията в органите на съдебната власт;

ОТГОВОР: Не смятам, че съдиите и прокурорите имат нужда от специални обучения за превантивно ограничаване на проявите на корупция в съдебната система, нито че провеждането на такива обучения би постигнало някакъв ефект. Дори подобни мерки да са били предприемани от ВСС, по изложените по-горе съображения не мога да ги оценя като адекватни.

7) обезпечаване ***на условията на работа на съдиите и на техните осигурителни и трудови права;***

ОТГОВОР: През дългото време, в което настоящият ВСС изпълнява вменените му задължения, със сигурност са вземани и правилни решения, чрез които условията на работа в някои съдебни органи са били подобрени. Със сигурност обаче не са вземани и най-добрите решения по тези въпроси, доколкото немалка част от съдиите работят в неприемливи условия. Пример, за който се сещам, е десетилетният проект за нова Съдебна палата във Варна, където съдиите от районния съд работят в не само окаяна, но и опасна за здравето им среда. За мен е непонятно как за издръжката на администрацията на ВСС могат да се разходват над 100 милиона лева годишно, а за изграждането на нова съдебна сграда във Варна през последните 9 години не се намира финансиране.

Мнението ми е, че ВСС не реагира достатъчно категорично срещу въвеждането на заплащане на лични осигурителни вноски от магистратите и служителите в съдебната власт и не се опита да обясни, че това няма да доведе до съществени постъпления във фондовете на общественото осигуряване, а само ще намали субсидията от държавния бюджет към тях и ще увеличи разходите за издръжка на съдебната власт отново за сметка на републиканския бюджет.

Смятам, че ВСС можеше поне да проучи възможността за допълнително здравно осигуряване на магистратите и служителите, нещо, което вече е честа практика в по-големите частни компании. Бъдещият ВСС би могъл да реализира тази грижа, като за целта използва част от средствата на фонд СБКО. Допълнителното здравно осигуряване ще даде възможност на магистратите да получават безплатен достъп до висококвалифицирано лечение и скъпи изследвания. Това е придобивка, която би подпомогнала реално голяма част от работещите в системата.

*8) измерване на **натовареността и мерки за нейното редуциране** (законодателни, технологични и **организационни), съответно изравняване на натовареността в различните съдилища;***

ОТГОВОР: Оценявам положително работата на настоящия ВСС по приемането на ПОНС. Намирам обаче, че заложените в тях коефициенти за тежест на видовете дела не отразяват дори и в базова степен реалната натовареност на съдията, който ги разглежда. Затова е нужно бързо да се извърши нов анализ на коефициентите и те да бъдат приведени във вид, който е логичен за всички работещи съдии. Макар натовареността да не може да бъде отразена абсолютно точно, коефициентите трябва да бъдат по-справедливи и обективни, а прилагането им по един и същ начин спрямо всички съдии ще намали последиците от евентуалното им несъвършенство.

Оценявам положително и въвеждането на Единната система за разпределение на заповедните производства от настоящия ВСС. Намирам обаче, че начинът, по който това се случи, беше неприемлив за немалка част от по-малките съдилища в страната. Смятам, че след въвеждането ѝ вече са предприети мерки, които дават резултат, и лавинообразното разпределение на нови дела само в малка част от съдилищата е преустановено.

Въпреки това считам, че бъдещият ВСС следва да въведе по-висок коефициент за натовареност на заповедните производства, поне за тези,

при които съдията се е произнесъл с разпореждане за пълно или частично отхвърляне на заявлението, за да може този вид натовареност да бъде отчитана от системата при бъдещото разпределение на заповедните дела. Възможно е да се обмисли и въвеждането на дневна норма за натовареност със заповедни дела. Когато всички съдии в даден съд постигнат нормата, съдът да бъде изключван от разпределението на тези дела за съответния ден.

*9)**реформа** на съдебната карта?*

ОТГОВОР: Смятам, че настоящият ВСС не се справи с тази реформа. Дейността на СК на ВСС поне по този въпрос се изчерпи с отчитането на проекта за реформа на съдебната карта като успешен и с одобряването на злополучния Модел 4, както и с усвояването на значителни средства от европейските фондове, които бяха изплатени като възнаграждения на консултанти и членове на Съвета.

Прокурорската колегия закри доста малки районни прокуратури и създаде териториални отделения към съседните по-големи, така че може да се заключи, че е реализирала някаква реформа. Отделен е въпросът дали има полза от нея, спестени ли са средства на данъкоплатците и по-ефективно ли работят тези органи по места. Според мен отговорът на тези въпроси е отрицателен.

10) ***Каква** е оценката **Ви** за начина на вземане на решения в дейността на сега действащия ВСС, бихте ли променили и какво точно в този процес? **Бихте ли** поели публичен **ангажимент да** не подкрепяте кадрови решения, внесени извън предварително обявения **дневен** ред без доказана неотложност, както и решения, при които липсват ясни, проверими и публично изложени **мотиви** за наличието **на** законовите предпоставки и за еднаквото третиране на всички **засегнати** магистрати? Какви действия **бихте** предприели лично като член **на** ВСС, ако установите, че Съветът **прилага различен стандарт към сходни кадрови** случаи или че формално законосъобразна процедура се използва за предоставяне на необосновано предимство на определен магистрат?*

ОТГОВОР: На първо място искам да посоча, че заседанията на колегиите и на пленума на ВСС следва да се върнат към нормалността. Това означава членовете на кадровия орган да присъстват в заседателната

зала, а не да се включват чрез видеоконференция от съседна стая в сградата на ВСС, както и да мотивират вота си по време на заседанията. Не може да има членове на ВСС, които не са се изказвали през целия мандат на органа, така че магистратите дори да не помнят имената им, а други да отнемат от времето за работа на колективния орган с излишно ораторство, продължаващо повече от 15 минути в едно изказване.

Решенията във ВСС следва да се вземат след изказвания, изслушване на доводите на членовете и преценка на законосъобразността и целесъобразността на съответното становище. Те трябва да са навременни, обективни и рационални, а от начина на вземането им да личи, че не са „спуснати" от „други две сгради" само за да бъдат официализирани от ВСС.

Поемам публичен ангажимент да не подкрепям кадрови решения, внесени извън предварително обявения дневен ред без доказана неотложност, както и решения, при които липсват ясни, проверими и публично изложени мотиви за наличието на законовите предпоставки и за еднаквото третиране на всички засегнати магистрати.

Винаги ще посочвам, ако се стигне дотам, че мнозинството в съвета прилага двойни стандарти към сходни случаи. По този начин смятам да апелирам към съвестта и честта на членовете му, за да се замислят и дори да изпитат неудобство от подобен начин на процедиране. Единственото, което зависи изцяло от мен, разбира се, е да гласувам против подобни решения. На този етап не се досещам какво друго бих могъл да направя, но в процеса на работата, ако се наложи, е възможно да открия и други средства за въздействие срещу подобни практики.

ВЪПРОС №4:*Какво е необходимо да се промени и ако бъдете избрани какви действия ще предприемете за това в следните области от дейността на следващия ВСС (ако може посочете поне един първи конкретен приоритет в работата Ви, ако бъдете избран в някоя или във всяка от по-долу изброените области):*

1) *защита на независимостта на съдебната власт и на нейния авторитет;*

ОТГОВОР: Инициирането на изменения в Механизма за действие на Съдийската колегия на ВСС в случаи на засягане на независимостта и/или опит за оказване на натиск върху съдиите и съда, според които СК на ВСС следва да се самосезира в случаите на действия, засягащи независимостта на съдията и/или съдебната власт, а не да чака постъпването на сигнал.

2) защита на съдиите от натиск (външен и вътрешен);

ОТГОВОР: Членовете на бъдещия ВСС следва да покажат веднага след конституирането на органа, че няма да толерират никакви нападки, заплахи или друг вид въздействие върху свободното съдийско убеждение при решаването на възложените на съдията дела, независимо от кого произхождат, както и че ще бъдат преградата пред опитите на всички останали власти и на вътрешни или външни за системата субекти да влияят върху интегритета на съдията.

3) *осигуряване на прозрачно и предвидимо кадрово развитие на съдиите;*

Като член на ВСС от професионалната квота ще отстоявам позицията, че кадровият орган трябва максимално да оптимизира процесите в рамките на текущата си компетентност, без пасивно да чака законодателни промени. Те са необходими, но за осъществяването им са нужни време, експертни обсъждания и политическа воля, каквато невинаги е лесно да се формира, а и често изобщо липсва. Затова предлагам конкретни и прагматични изменения в подзаконовата нормативна уредба (Наредба № 1 от 9 февруари 2017 г. за конкурсите за магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт), които могат да бъдат приети директно от кадровия орган и ще доведат до ясна хронограма и бързина на конкурсите:

- въвеждане на фиксиран годишен календар за конкурсите;
- стриктни срокове за проверка на допустимостта;
- паралелно и ускорено определяне на конкурсните комисии;
- превантивно решаване на въпроса с отводите;
- осигуряване на капацитет на конкурсните комисии;
- дигитализация на кадровите архиви;
- въвеждане на краен срок за произнасяне от конкурсните комисии.

Освен горното бих настоявал и за изменения в същата наредба, с които да бъде детайлизирано как точно конкурсните комисии следва да осъществяват дейността си по оценяване на професионалните качества на съдиите. Подобни указания не следва да се изготвят под формата на решения на СК на ВСС или на вътрешни правила, които самата комисия си определя. Тези механизми и правила трябва да бъдат уредени в съответния нормативен акт.

На последно място бих взел дейно участие при изразяването на становища по изменения на ЗСВ както в Министерството на правосъдието,

така и пред правната комисия в парламента. В концепцията си съм посочил по-подробно какви са вижданията ми в тази насока.

4)*избор на председатели на съдилища и техни заместници;*

ОТГОВОР: Съществена е дейността на СК на ВСС и по отношение на конкурсите за назначаване на административните ръководители на органите на съдебната власт. Намирам за изключително важно какви сигнали излъчва кадровият орган, като провежда тези гласувания, защото те са лакмус доколко той може да се ползва с доверието на професионалната общност.

Не одобрявам създаването на чувство за предрешеност на тези назначения у редовите съдии. Противник съм на лични контакти и на мотивиране само на отделни кандидати за участие в конкурсите от страна на членове на ВСС, с което едни се окуражават, а други се демотивират да участват в подобна надпревара на идеи. Изборът на административни ръководители не следва да се случва в друга или в други две сгради, а единствено в сградата на ВСС и то непосредствено след изслушването на кандидатите в открито заседание на органа.

Освен това не намирам за правилно, когато мандатът на даден административен ръководител изтече, той автоматично да бъде определян за изпълняващ функциите председател. Смятам, че изпълняващият функциите председател следва да бъде избиран според старшинството в съответния орган, и то ако съдията с най-голям стаж не е кандидат за длъжността.

Ще се старая с поведението си да насърчавам всички колеги, които имат желание и не разчитат на предварително взети решения, да кандидатстват за длъжността административен ръководител в съда, в който тя е овакантена. Ще се противопоставям на всяка форма на лобизъм за предварително формиране на мнозинство за избор на административен ръководител преди изслушването на кандидатите. При гласуванията за избор на административни ръководители винаги ще подкрепям най-убедителната кандидатура и задължително ще мотивирам достатъчно подробно и аргументирано вота си.

По повод на политическите лозунги за прекратяване на съществуването на т.нар. „вечни началници“ намирам за уместно да отбележа, че тази прослойка съществува и ще продължи да се възпроизвежда единствено заради законодателните решения на политическата класа и покровителството ѝ над нея, най-вече чрез парламентарната квота във ВСС. Въпреки това поне СК на ВСС следва да

намери вътрешни съпротивителни сили, за да се противопостави на това явление според възможностите си и да не го толерира чрез решенията си за избор на председатели на съдилищата.

5)дисциплинарна отговорност на съдиите;

ОТГОВОР: Освен необходимостта от прилагането на ясни, обективни и справедливи критерии за евентуалното ангажиране на дисциплинарната отговорност на магистрата, смятам че е необходимо самите членове на ВСС, да се ангажират със спазването на разумни срокове за приключването на дисциплинарните дела, по които работят. До момента сме свидетели на точещи се с години дисциплинарни производства пред самия ВСС, което според мен е недопустимо. Затова предлагам след конституирането на новият ВСС, всяка колегия да предвиди в съответните вътрешни правила 3 месечен инструктивен срок за приключването на всяко едно образувано дисциплинарно производство.

Смятам, че след избора на нов ИВСС, Съвета следва да упражнява пълноценно правото си да му възлага проверки по реда на чл.30, ал.5, т.10 ЗСВ и от СК на ВСС, включително и относно наличието на интегритет у магистрата при наличие на данни за извършване на действия, които засягат престижа на съдебната власт.

Тук обаче е нужно да се обърне внимание и на това, че начинът на избор на инспекторите в ИВСС следва задължително да се промени, а за целта ще бъде необходимо изменение на Конституцията. Не може членовете на този орган, който следва да извършва проверки на съдилищата да се подбират от политиците, за които като че ли не е толкова важно извършването на задълбочена оценка на професионалните и нравствени качества на кандидатите за инспектори, колкото съответната близост на техни представители със самите кандидати, което евентуално да гарантира лоялността на последните към партийните централи. Мнението ми е, че следва да има отделни инспекторати за съдилищата и за прокуратурите. Инспекторите и Главният инспектор е нужно да бъдат предлагани от общото събрание на съдиите или поне от Пленумите на ВКС и ВАС. Те следва да бъдат много внимателно подбрани, както с оглед на професионалната им подготовка, като се има предвид колко точно и какви според материята на правото специалисти следва да бъдат, така и с оглед на доказаните от тях във времето нравствени качества.

Намирам, че принципната позиция на ВСС при установяването на подобни прояви изисква решително, но същевременно обективно и предвидимо прилагане на закона. Кадровият орган е длъжен да реагира институционално и институцията не може да проявява пасивност пред случаи на компрометиран интегритет. В същото време упражняването на това правомощие не бива да се превръща в произвол или инструмент за несъразмерен натиск върху магистратите и засягане на тяхната вътрешна независимост.

Идентифицирането и практическото прилагане на прецизни коефициенти за различните категории дела в отделните инстанции ще позволи и утвърждаването на обективна, индивидуална норма за натовареност на съдията. Такава е предвидена и понастоящем в ПОНС, като считам, че отъждествяването й с положени 1600 часа труд годишно от съдията е правилно. Тази индивидуална норма обаче трябва да се превърне в основния професионален стандарт и еталон, въз основа на който както гражданското общество, така и кадровият орган ще могат да измерват и оценяват качеството, бързината и обема на престирания от магистрата правораздавателен труд.

Балансираната индивидуална норма ще послужи като ясен и справедлив критерий за разграничаване на субективната вина от обективната невъзможност. Когато даден съдия не спазва инструктивните и разумните срокове, Съдийската колегия на ВСС трябва да може ясно да дефинира дали е налице виновно бездействие, подлежащо на дисциплинарна санкция, или забавянето се дължи на системна претовареност, която обективно изключва физическата възможност за по-бързо правосъдие. Поощряването на действително натоварените магистрати и санкционирането на тези, които допускат системно необосновани и драстични забавяния, ще върне усещането за вътрешна справедливост в системата, както и доверието сред гражданите и юридическите лица, търсещи съдебна защита.

б)превенция на корупцията в органите на съдебната власт;

ОТГОВОР:

На мнение съм, че най-доброто средство за превенция на корупцията в съдебната власт е генералната превенция, чието въздействие обаче може да настъпи само при изпълването със съдържание на правомощията на ВСС като

дисциплинарно наказващ орган и съответно при положение, че прокуратурата и разследващите органи успяват да доказват подобни деяния и да изправят извършителите им пред съда.

Това, което аз смятам, че е необходимо и би било полезно да се реализира в бъдеще в това направление, е въвеждането на задълбочено психологическо изследване на постъпващите кадри в съдебната власт по отношение на вътрешната им нагласа към лъжата, измамата, нечестността, алчността и лицемерието, както и на способността им да се противопоставят на опитите за нерегламентирано въздействие върху вътрешното им убеждение и на получаването на нерегламентирани материални или нематериални облаги за това.

По отношение на младшите съдии, за които според мен в контекста на предлаганите изменения на ЗСВ е уместно да се посочи, че дори е най-добре да нямат никакъв трудов стаж, подобно изследване трябва да се осъществява през цялото време на обучението им в Националния институт на правосъдието. Те следва да бъдат обучени и възпитани така, че да се превърнат в съдии от кариерата, които са гръбнакът на правосъдието на бъдещето.

7) обезпечаване на условията на работа на съдиите и на техните осигурителни и трудови права;

ОТГОВОР: Един от приоритетите в работата на бъдещия ВСС е осигуряването на добра работна среда за съдиите там, където тя липсва, защото този проблем по отношение на някои съдилища се е превърнал в хроничен.

Смятам, че ВСС следва да проучи възможността за осигуряването на магистратите и служителите на допълнително здравно осигуряване. Тази грижа за магистратите и служителите е добре да бъде реализирана от бъдещия ВСС, като за целта могат да се използват част от средствата от фонд СБКО. Допълнителното здравно осигуряване ще даде възможност на магистратите да получават безплатен достъп до висококвалифицирано лечение и скъпи изследвания, а това е придобивка, която би подпомогнала реално голяма част от работещите в системата.

Освен изложеното по-горе намирам за съществено бъдещият ВСС да намира начини да се противопостави ефективно на все по-настойчивите опити от страна на изпълнителната власт да отнема социални придобивки на съдиите, от които ние се ползваме не защото сме галеници на съдбата, а

защото полаганият от нас труд е силно ограничаващ останалите ни възможни активности, изхабяващ както физически, така и психически, а е и доста напрегнат и свързан с поемането на известни рискове.

8) *измерване на натовареността и мерки за нейното редуциране: (законодателни, технологични и организационни), съответно изравняване на натовареността в различните съдилища;*

ОТГОВОР: Намирам, че заложените в ПОНС коефициенти за тежест на видовете дела не отразяват дори базово обективно реалната натовареност на съдията, който съответно ги разглежда. Предвид това е нужно бързо да се извърши нов анализ на заложените коефициенти, като те да бъдат приведени във вид, който е логичен за всички работещи съдии и въпреки невъзможността за абсолютно точното отразяване на натовареността по този начин, те да бъдат по-справедливи и обективни, а прилагането им спрямо всички по един и същ начин ще редуцира последиците от евентуалното несъвършено отразяване на действителната натовареност чрез тях.

Оценявам положително и въвеждането на Единната система за разпределение на заповедните производства от настоящия ВСС, като мярка за изравняване на натовареността във всички съдилища в страната. Намирам обаче, че начинът по който това се случи беше неприемлив за немалка част от по-малките съдилища. Смятам, че след въвеждането й, вече са предприети мерки, които дават резултат и лавинообразното разпределение на нови дела само в малка част от всички съдилища е преустановено.

Въпреки това считам, че бъдещият ВСС следва да въведе по-висок коефициент за натовареност на заповедните производства, поне по отношение на тези, при които съдията се е произнесъл с разпореждане за отхвърляне изцяло или частично на заявлението, за да може този вид натовареност да бъде отчетено от системата при бъдещото разпределение на заповедните дела. Възможно е да се помисли и върху въвеждането на дневна норма за натовареност със заповедни дела, като при постигането й от всички съдии в даден съд, последният да бъде изключван от разпределението на тези дела за съответния ден.

Смятам, че правилен подход за равномерното разпределение на натовареността е разширяването на подхода даващ възможност за промяна в подсъдността на още видове спорове, по отношение на които подобна мярка е подходяща.

В контекста на глобалното развитие на технологиите и изкуствения интелект (ИИ) предлагам създаването и внедряването на собствен, затворен ИИ продукт на българската съдебна власт, интегриран директно в деловодните системи. Инструменти с изкуствен интелект могат да подпомагат административната и аналитичната работа - например при класификация, търсене и обобщаване на данни - но не и да подменят съдебната преценка. Всяко такова решение следва да се допуска само при ясна правна рамка, човешки контрол, проследимост на резултатите, защита на данните и възможност за независима проверка.

Изкуственият интелект (ИИ) следва да бъде обучен чрез интегриране на достиженията на българската правна доктрина и чрез захранване със затворените масиви от съдебна практика на Върховния касационен съд (ВКС), Върховния административен съд (ВАС), Съда на Европейския съюз (СЕС) и Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Системата ще работи чрез универсално семантично търсене, способно да предоставя балансирани диалектически аргументи (*pro et contra*) по всеки конкретен правен казус в помощ на правораздаващия съдия.

За да се избегне разпиляването на публичен ресурс, предлагам този дигитален правен агент да бъде изцяло администриран от Националния институт на правосъдието (НИП). НИП притежава необходимата академична и експертна среда, където да се осъществява текущото поддържане, обучение, калибриране и технологично усъвършенстване на системата, успоредно с обучението на самите магистрати за работа с нея.

Въвеждането на посочените технологични нововъведения изисква дългосрочен период за разработка и внедряване, което ще позволи пълноценното им експлоатиране едва след няколко години. Дотогава, предвид ускореното развитие на изкуствения интелект и неговото приложение в правосъдната система, където вече успешно функционират решения на водещи частни компании, ще инициирам преговори с тези дружества. Целта е осигуряването на достъп на всеки съдия и съдебен помощник в Република България (общо над 2600 потребители) до специализиран продукт, който да оптимизира работния процес чрез семантичен анализ на релевантната съдебна практика. Убеден съм, че договарянето на пакетен лиценз на институционално ниво ще минимизира разходите за индивидуален достъп в сравнение със стандартните пазарни тарифи за единични лицензи. Следва да се има предвид, че възможността

подобен AI агент да бъде ежедневно обучаван от съдиите в цялата страна, представлява безалтернативна възможност за технологичния партньор да усъвършенства и развие продукта си въз основа на експертен обратен отговор. Това обстоятелство също следва да допринесе за възможността за постигане на разумна цена за ползване на продукта.

Бих подкрепил и последващи действия, които да утвърдят по-широкото използване на медиацията като способ за разрешаване на правни спорове, чийто изход може да бъде много по-благоприятен за страните извън съдебната зала. В този аспект намирам, че все още е налице значителен и неизползван потенциал за постигане на реално намаляване на натовареността на съдилищата, чрез използване на процедурите по медиация.

9)реформа на съдебната карта?

ОТГОВОР:Относно възможностите за оптимизация на разходите за съдебната власт, и в частност по отношение на съдилищата, смятам, че са възможни два подхода.

Първият подход предвижда реорганизация на съдебната карта чрез консолидиране на първоинстанционни съдилища, разположени в непосредствена географска близост (може би до 30 км). Подобна стъпка би оптимизирала разходите за поддръжка на сграден фонд и споделена администрация, където се дублират сходни функции.

Следва да се има предвид, че по принцип се наблюдават известни затруднения във функционирането на твърде малките първоинстанционни съдилища. Те се изразяват в това, че там е невъзможно да се утвърди специализация на съдиите, често липсват кадри, затруднено е ползването на платени годишни отпуски, когато щатът им не е запълнен, а принципът на случайно разпределение на делата макар да се прилага, не функционира пълноценно.

В тази връзка намирам обаче, че всяка промяна в насока на обединяване на структури трябва да почива на строго научно обоснована методология, която отчита комплекс от фактори: реалната съдебна натовареност, демографските тенденции, транспортната достъпност и специфичния икономически профил на съответния регион.

Преди предприемането на каквито и да е структурни промени е абсолютно наложително изготвянето на предварителна оценка на въздействието и провеждането на широко обществено обсъждане с местните общности и професионалните организации. В случай че финансовият ефект от подобна реформа не надхвърля поне няколко десетки милиона евро, личното ми мнение е, че по-скоро не трябва да се пристъпва към преструктуриране. Постигнатият чисто фискален резултат няма да оправдае социалната цена – създаването на логистично неудобство за гражданите, загубата на работни места и усещането за институционално оттегляне на държавата от по-малките населени места.

Със сигурност обаче считам, че предприемането на действия по оптимизирането на съдебната карта е дейност, която самият ВСС трябва да осъществи, а не да бъде възлагана на външни изпълнители –търговски дружества (консултанти), както това беше направено по злополучния проект „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на ЕИСС“. Това е дейност, която е свързана предимно с управленски решения и процесът по осъществяването й следва да бъде напълно институционален. В него следва да бъдат ангажирани всички членове на ВСС и той трябва да протича при максимално сътрудничество със съдиите, министъра на правосъдието и местните власти, а това по-скоро изключва структурирането на дейността като проектна, с цел привличането на външно финансиране.

Проекти, чрез които може да се привлича външно финансиране е допустимо да бъдат използвани само за извършването на определени съпътстващи дейности или проучвания, като дори тогава те следва да бъдат стартирани само с ясната цел за постигане на конкретен резултат, а не единствено за усвояване на средства от фондовете, но без постигането на какъвто и да било положителен реален ефект от това. Отбелязвам горното, защото у мен се е формирало убеждението, че ангажираността на членовете на ВСС с различни и многобройни проекти, отнема от времето им за работа по възложените им от Конституцията и закона ангажименти, а когато в следствие на тях липсват и резултати, се стига до наблюдавания и нежелан институционален застой.

Вторият подход, който по мое мнение би бил работещ за постигане на оптимизация на разходите, е изготвянето на пълен анализ на всички

щатове в администрацията на съдилищата и прокуратурите, последван от съкращаване на може би около 5% от тях в структурите, където липсва натовареност. При този подход и при положение че от страна на Прокурорската колегия също се работи конструктивно, съм убеден, че може да се постигне оптимизация чрез съкращаването на щатни бройки за служители в органите на съдебната власт, които не са силно натоварени и чиято дейност може без сътресения да бъде поета от останалата администрация.

Прагматично решение е и създаването на възможност за окрупняване на счетоводното обслужване на съдилищата от един окръжен район, в който се намират няколко по-малки районни съдилища, като тази функция се поеме централизирано от счетоводния отдел в съответния окръжен съд. Същият модел следва да се приложи и по отношение на обезпечаването на интернет връзката, мрежите и електронните системи, като IT поддръжката се осъществява от системен администратор или администратори, част от щата на окръжния съд, както и относно други еднородни функции.

По този начин част от спестените средства могат да бъдат насочени към увеличаване на възнаграждението на счетоводителите и системните администратори, които ще работят в съответните окръжни съдилища, както и за обезпечаване на нормалното функциониране на по-натоварените органи на съдебната власт, за да се постигне по-добро администриране на процесите и финансова обоснованост на разходите.

Паралелно с посочените по-горе мерки според мен ВСС следва да преустанови разкриването на нови щатове за магистрати и служители в слабо натоварените органи на съдебната власт, а там, където такива бъдат освободени, те да се трансформират към натоварените органи или да се съкращават при отпаднала необходимост. Този подход обаче не следва да се абсолютизира, като е нужно да се подхожда разумно и да се държи сметка и за нормалното функциониране на по-малките и слабо натоварените органи, които не следва да бъдат напълно обезкървявани. На тях следва да бъде осигурена възможността да работят при нормални условия, дори да останат по-слабо натоварени.

ВЪПРОС №5. *Какви конкретно качества считате, че следва да притежават бъдещите председател на ВКС, председател на ВАС и*

главният прокурор, така че профилът им да съответства на изискванията на закона за заемането на съответната длъжност? Как ще проверите тези качества, като посочите конкретен пример какво бихте предложили да се промени в процедурата за проверка на интегритет, конфликт на интереси и имуществено състояние на кандидатите?

ОТГОВОР: Бъдещите председатели на ВКС и ВАС, както и главният прокурор следва да притежават най-вече качеството почтеност. То следва да бъде безспорно и доказано през годините от професионалния и житейския път на кандидатите за най-високите ръководни постове в системата. Важен маркер за пригодността на кандидатите за тези постове е тяхната независимост, която не бива да приемаме, че съществува по презумпция, а следва да бъде доказана от биографията им. На следващо място ще държа и на наличието на доказан професионализъм у колегите, които се кандидатират за тези постове, който също следва да е доказан от дейността им преди всичко като редови съдии, прокурори или следователи.

До момента бяха правени опити за съставяне на профили на идеалните кандидати за тези постове. Смятам, че този подход не е излишен, но не считам, че само с формалното посочване на критериите, на които следва да отговарят кандидатите, сме в състояние да постигнем най-добрия избор.

Не мисля, че в процедурата за проверка на интегритета, конфликта на интереси и имуществената състояние на кандидатите има особени празноти, поради които до момента да не е било възможно да се извършва качествен избор. Смятам, че проблемът с избора на подходящи кандидати за тези ръководни постове се корени в това, че те често са избирани „в други две сгради", както и в това, че членовете на съвета, например, неглижират установените проблеми с липсата на декларирани имоти или с деклариране на придобиването им на силно занижени цени и т.н., а преувеличават качества на кандидатите, с каквито по принцип разполага всеки магистрат. Смятам също, че проблемът с този тип избори е в липсата на достатъчно автентични кандидати, в липсата на нужната воля и смелост у членовете на ВСС да номинират и изберат такива, както и в зависимостите между членовете на съвета и политическата класа, която сякаш винаги се стреми да си осигури удобен за доминиращата сила успешен кандидат.

ВЪПРОС №6. *Решението на Европейския съд по правата на човека по делото „Колеви срещу България" постави пред българската държава изискването да осигури действително независимо и ефективно разследване*

на главния прокурор. Създаденият законодателен механизъм предвижда участие на съдии, които временно изпълняват прокурорски функции, което поставя и въпроса за гаранциите за тяхната независимост. Какви конкретни действия според Вас следва да предприеме Съдийската колегия на ВСС, за да допринесе за ефективното изпълнение на решението по делото „Колеви срещу България", включително за защита на съдиите, участващи в механизма за разследване на главния прокурор, от институционален, кадрови или дисциплинарен натиск?

ОТГОВОР: Скромното ми мнение по този въпрос е, че България не успя да отговори на поставеното изискване от ЕСПЧ чрез въвеждането на т.нар. механизъм за разследване на главния прокурор. Този механизъм, предполагащ участието на съдии, които да се избират от един твърде широк кръг магистрати, дали съгласието си за това, и които впоследствие да функционират като част от Прокуратурата на Република България, е неработещ и не може да стане работещ, каквито и мерки за защита на така определените съдии да бъдат вземани.

Аз смятам, че ключът към разрешаването на този проблем се крие в добре регламентираната възможност за временно отстраняване на главния прокурор от длъжност от Прокурорската колегия на ВСС, а защо не и от Пленума. Мисля, че ако кадровият орган се произнесе положително по временното отстраняване на главния прокурор от длъжност до приключването на бъдещото разследване и на последващото наказателно производство срещу него, не би имало пречка или каквато и да било основателна причина да се смята, че който и да е компетентен прокурор не би могъл да проведе разследването и при наличие на достатъчно събрани доказателства за извършено от главния прокурор престъпление да внесе обвинителен акт в съда. Наред с това ВСС следва да определи и временно изпълняващ функциите на главен прокурор, който да упражнява правомощията на отстранения.

Смятам, че по-удачният вариант за законодателно решение на този проблем, освен изложеното за административните мерки по отстраняване от длъжност, би било възлагането на тази обвинителна функция на директора на НСлС. Той обаче не следва да бъде заместник на главния прокурор, а относително независим ръководител на конституционно установен орган, който има капацитет и функции за провеждане на разследване. По този повод мога да вметна, че законодателните идеи следва да изхождат от принципни постановки, а не от конюнктурни съображения, в частност от това кои лица заемат в момента съответните постове.

Извън изложеното по-горе, за да отговоря все пак на поставения ми въпрос, като изхождам от сега действащата уредба, мога да споделя, че единствената мярка, която ми се струва, че би могла да доведе до по-добър резултат при прилагането на този механизъм, е мотивирането на повече съдии от НО на ВКС да участват в списъка, от който се избира магистратът, който следва да извърши разследването. Другото, което е нужно да се направи, е той да разполага с отделна администрация и разследващ апарат под негов контрол.

Не мисля, че трябва да се въвежда фигурата на разследващ, който разследва разследващия главния прокурор, и т.н. Смятам, че проблемът не трябва да се разглежда толкова на плоскостта на наказателния процес, колкото в тази на административното право на кадровия орган да отстранява временно от длъжност всеки магистрат, заподозрян в извършване на престъпление.

ВЪПРОС №7 *Как бихте постъпили, ако стане невъзможно в следващия ВСС да осъществите концепцията, която сте защитили пред своите колеги - избиратели?*

ОТГОВОР: Ще направя всичко възможно да осъществя всичко, посочено в концепцията ми, но си давам сметка, че за някои идеи е възможно да се постигнат и други, по-различни решения, които също са рационални и добри за системата и при чието формулиране да участвам активно. Дали осъществяването на концепцията ми е станало невъзможно, бих могъл да преценя едва след приключването на поне втората година от мандата. Ако до този момент не е осъществено нищо от това, за което съм се борил, и освен това в близка перспектива не виждам реална възможност от ВСС, който е компрометиран, да бъде постигнато нещо добро за съдебната власт, със сигурност бих подал оставката си. Нямам илюзии, че престоят ми там би бил полезен само като шумно и изолирано малцинство, което разкрива нелицеприятни практики, и без това видни за всички. Предпочитам този начин на действие, защото вярвам, че в такъв случай е по-добре да се направи нещо, което може да доведе до предсрочно прекратяване на мандата на подобен орган, отколкото той да бъде легитимиран от участието на всичките си членове и да продължи да работи, нанасяйки нови и нови поражения върху авторитета и престижа на съдебната власт.

ВЪПРОС САМО КЪМ МЕН: *В своята концепция сочите, че не подкрепяте реподбор измежду всички съдии, но считате, че при влизане в системата и при избор на административните ръководители следва да се извърши по - задълбочена проверка. Бихте ли посочили по-конкретно как трябва да се извърши тази проверка, следва ли да има законодателни промени и как ще търсите подкрепа за реализиране на тази идея?*

ОТГОВОР: В концепцията си съм посочил: „Застъпвам становището, че предвид степента на развитие на демократичното ни общество по-подходящият подход би бил еволюционният, а не реакционният. Въпреки това не съм противник на идеята за т.нар. ‚мек ветинг', т.е. за по-задълбочена проверка за почтеност на постъпващите в системата магистрати, както и на административните ръководители, включително на действащите такива. Подобни проверки следва да се извършват от Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС), доколкото в неговата компетентност е установяването на несъответствия в имущественото състояние на магистратите, а също и на тежки нарушения или действия, уронващи престижа на съдебната власт. Проверки обаче ще е възможно да бъдат извършени качествено едва след избора на нов състав на ИВСС. Те могат да бъдат възлагани и от СК на ВСС по реда на чл. 30, ал. 5, т. 10 ЗСВ."

Тук обаче е нужно да се обърне внимание и на това, че начинът на избор на инспекторите в ИВСС следва задължително да се промени, а за целта ще бъде необходимо изменение на Конституцията. Не може членовете на орган, който следва да извършва проверки на съдилищата, да се подбират от политици, за които като че ли не е толкова важна задълбочената оценка на професионалните и нравствените качества на кандидатите за инспектори, колкото близостта на техни представители със самите кандидати, която евентуално да гарантира лоялността на последните към партийните централи. Мнението ми е, че следва да има отделни инспекторати за съдилищата и за прокуратурите. Инспекторите и главният инспектор е нужно да бъдат предлагани от общото събрание на съдиите или поне от Пленумите на ВКС и ВАС. Те следва да бъдат подбрани много внимателно, както с оглед на професионалната им подготовка, като се има предвид какви специалисти по отделните правни материи трябва да бъдат, така и с оглед на доказаните от тях във времето нравствени качества.

При лансирането и обсъждането на подобни идеи за „мек ветинг" от страна на парламентарно представените политически сили следва да се има предвид и това, че при действащото законодателство в процедурите по

атестиране, включително извънредно, може да се оценява спазването на правилата за етично поведение. С изключение на отрицателната оценка при атестирането за несменяемост обаче други случаи на освобождаване от длъжност заради слаба оценка от атестирането не са предвидени в закона. Предвид това атестационните процедури не могат да служат за проверки за почтеност и интегритет и чрез тях не може да се налага санкция за констатирани подобни отклонения. Соча това изрично, защото смятам, че при подобни идеи, представяни и от страна на изпълнителната власт, не се държи сметка за предназначението на атестирането на магистратите, и в частност за това, че то не е насочено към установяване на обстоятелства, които могат да доведат до налагане на санкции.

Съгласно чл. 307, ал. 3, т. 3 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) всяко действие или бездействие, включително нарушаването на Етичните кодекси на магистратите, което накърнява престижа на съдебната власт, съставлява дисциплинарно нарушение. В зависимост от тежестта си то може да доведе до освобождаване от ръководна длъжност или до най-тежката санкция – дисциплинарно освобождаване от длъжност, включително на магистрати с придобит статут на несменяемост. Това законодателно решение кореспондира пряко с чл. 129, ал. 3, т. 5 от Конституцията, в който накърняването на престижа на съдебната власт, тежкото нарушение или системното неизпълнение на служебните задължения са въздигнати в основания за прекратяване на мандата или освобождаване от длъжност.

Намирам, че принципната позиция на ВСС при установяването на подобни прояви изисква решително, но същевременно обективно и предвидимо прилагане на закона. Кадровият орган е длъжен да реагира институционално и не може да проявява пасивност пред случаи на компрометиран интегритет. В същото време упражняването на това правомощие не бива да се превръща в произвол или в инструмент за несъразмерен натиск върху магистратите и за засягане на вътрешната им независимост.

Ето защо при действащата нормативна уредба защитата на престижа на съдебната власт следва да се реализира строго по реда на дисциплинарната отговорност, а не чрез смесването ѝ с атестационните процедури. Ако в бъдеще бъдат предприети законодателни промени, съм скептичен доколко подобни мерки биха могли да бъдат обвързани с резултатите от извънредно атестиране, но със сигурност към настоящия момент законът не предвижда такава възможност.

Що се отнася до начина на извършване на подобни проверки на постъпващите в системата младши съдии, това, което аз смятам, че е

необходимо и би било полезно да се реализира в бъдеще в това направление, е въвеждането на задълбочено психологическо изследване на постъпващите кадри в съдебната власт по отношение на вътрешната им нагласа към лъжата, измамата, нечестността, алчността и лицемерието, както и на способността им да се противопоставят на опитите за нерегламентирано въздействие върху вътрешното им убеждение и на получаването на нерегламентирани материални или нематериални облаги за това. За младшите съдии, за които според мен в контекста на предлаганите изменения на ЗСВ е уместно да се посочи, че дори е най-добре да нямат никакъв трудов стаж, подобно изследване трябва да се осъществява през цялото време на обучението им в Националния институт на правосъдието. Те следва да бъдат обучени и възпитани така, че да се превърнат в съдии от кариерата, които са гръбнакът на правосъдието на бъдещето.

Както вече посочих, ВСС следва да се възползва по-често от възможността да възлага на ИВСС проверки за имущественото състояние и конфликта на интереси на административните ръководители, включително в контекста на провеждането на подобна специална процедура. Това обаче би имало смисъл, ако Инспекторатът разполага с капацитет да извършва задълбочено и правдиво подобни анализи, което вероятно би било възможно едва след избора на нов състав на ИВСС. Освен това, ако идеите на управляващото мнозинство за извършване на този „мек ветинг", залегнали в законодателната му програма, са автентични, те би следвало да бъдат претворени в съответната законодателна рамка. Съдейки по качеството на законодателната техника и по заложените концептуални идеи в проекта на ЗИД на ЗСВ, публикуван за обществено обсъждане на 16.10.2026 г., не съм оптимист, че понастоящем е възможно да бъде предложено нормативно решение, което да не засяга по недопустим начин независимостта на съдията, независимо дали е младши, или административен ръководител. Затова мнението ми е, че реподборът, доколкото спрямо отделни магистрати той се окаже необходим, може да бъде извършен и при действието на сегашната нормативна уредба чрез механизмите за проверка от ИВСС и дисциплинарните производства пред кадровия орган.

За реализирането на подобен вид отговорност и проверки бих разчитал на разбирането на останалите членове на съвета, че данните за нерегламентирани контакти, съмнителни действия, концентриране на значителни финансови ресурси и начин на живот, несъответен на средностатистическото материално положение на магистрата, изискват проверка, а ако тя установи нарушение – санкция. Този алгоритъм е необходимо да бъде спазван при всички случаи от ВСС, защото именно от

това до голяма степен зависи доверието на обществото в съдебната власт, а не от изготвянето на стратегии за превантивно ограничаване на корупцията или от публичното говорене по този въпрос пред всички медии.

С УВАЖЕНИЕ: Stoyu Hristov Zgurov

Digitally signed by Stoyu Hristov Zgurov
Date: 2026.10.22 17:05:07 +03'00'